Työ ja turva -osasto/AT/ea 7.1.2019

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta, yksityisistä työnvälityspalveluista sekä taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta (HE 93/2018)

Yleistä

Hallituksen esitys määrittelee työnhakijan palveluprosessia kasvupalveluissa. Lakien on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2021 alusta osana maakuntauudistusta. Esityksessä on voimaantulona vielä 2020 alkuperäisen aikataulun mukaisesti. Kasvupalveluiden kokonaisuuden hahmottaminen on melko haastavaa, koska siitä säädettäisiin useassa eri laissa. Niiden säätäminen on keskenään eri vaiheissa.

Kasvupalvelumalli

Kasvupalvelu-uudistuksella halutaan mahdollistaa kilpailullisuuden lisääminen ja yksityisen sektorin rooli työllisyyspalveluissa. SAK ei kannata työttömien palveluprosessin siirtoa pääsääntöisesti yksityisille palveluntuottajille. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, kansainväliset vertailut osoittavat, että laajamittainen palveluiden yksityistäminen ei välttämättä johda julkista parempaan tulokseen työllistymisessä eikä ole toteutuskustannuksiltaan välttämättä edullisempaa kuin julkinen. Hallituksen esityksen mukaan palveluntuottajamarkkinoita ei välttämättä synny kaikkialle Suomeen, vaan markkinat saattavat keskittyä kasvukeskuksiin ja alueille, joilla on paljon työpaikkoja.

Hallituksen esityksen mukaan markkinamalliin siirtyminen johtuu halusta lisätä asiakaslähtöisyyttä. Näkemyksemme mukaan julkisten TE-palveluiden kehitystarpeet johtuvat ainakin osittain niukoista resursseista. Suomen työvoimapalveluiden rahoitus ei ole pohjoismaisella tasolla.

Palveluiden sääntelyn purkaminen

Hallituksen esitys linjaa maakunnalle vastuun työttömien palveluprosessista, mutta palveluiden tarkempaa sääntelyä halutaan purkaa. Maakunta voisi harkintansa mukaan ja yleiskatteellisen rahoituksen puitteissa hankkia erilaisia palveluita asiakkaiden tarpeiden mukaan. Osasta palveluja on tarkempaa sääntelyä. Kokonaisuudessaan suppeahkon sääntelyn vuoksi esimerkiksi työttömien alueellinen yhdenvertaisuus saada palveluita voi heikentyä, kun eri maakuntien tarjoamat palvelut saattavat vaihdella.

Vaikeasti työllistyvien palvelut

SAK on huolissaan vaikeimmin työllistyvien palveluiden toteuttamisesta. Hallituksen esityksen mukaan Suomessa ei vielä juurikaan ole pitkäaikaistyöttömiin erikoistuneita palveluntuottajia eikä toimivia markkinoita.

Työ ja turva -osasto/AT/ea 7.1.2019

Nykyinen laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP) ehdotetaan kumottavaksi. Maakunnan ja Kelan järjestämisvastuulla olisivat monialaiset palvelupisteet. Sääntely kuitenkin jää muiden työttömien palveluiden tavoin myös monialaisen yhteispalvelun osalta liikaa auki.

Sähköinen asiointi

Työnhaun todetaan alkavan ensisijaisesti verkkopalvelussa ja myös merkittävä osa palvelutarpeen arvioinneista ja työllistymissuunnitelmista tehdään jatkossa sähköisesti. SAK ei kannata työttömien siirtämistä entistä enemmän sähköiseen asiointiin. Sähköinen asiointi on hyvä apuväline, mutta se ei voi korvata monen tarvetta henkilökohtaiselle palvelulle. Jos kaikille samankaltaisessa tilanteessa oleville työttömille laaditaan automaattisesti sähköisellä järjestelmällä työllistymissuunnitelma, se ei takaa syvällistä pohdintaa työttömän tilanteesta eikä tarjoa innovatiivisia oivalluksia, miten työtön voisi tilannettaan edistää. Henkilökohtainen palvelu on selvityksissä havaittu tehokkaimmaksi palvelumuodoksi. Tämä todetaan myös hallituksen esityksen yleisperusteluissa.

Rekrytointi- ja osaamislain 11 pykälän perusteluissa todetaan, että vaikka haastattelua ei lainsäädännössä edellytetä, ”saattaa henkilökohtainen tapaaminen asiakkaan kanssa olla tärkeää heti työttömyyden alkuvaiheessa ja varsinkin työttömyyden pitkittyessä. - - Esimerkiksi nuorten tai pitkään työttömänä olleiden kohdalla kasvokkain asiointi on useimmiten tarkoituksenmukaista.” Tämä henkilökohtaisuuden tarve tulisi SAK:n näkemyksen mukaan turvata myös pykälissä.

Työvoimapalveluiden sähköisen alustan Työmarkkinatorin on suunniteltu tekevän työtarjouksia. Hallituksen esityksen mukaan työmarkkinatorin työnhakijalle automaattisesti välittämät ilmoitukset eivät olisi työnhakijaa velvoittavia. SAK kannattaa, etteivät tekoälyllä tehdyt työtarjoukset ole työtöntä velvoittavia.

Yleiskatteellinen rahoitus

Kasvupalvelumallissa maakuntia ei velvoiteta käyttämään työllisyyspalveluihin tiettyä vähimmäiseuromäärää tai osuutta saamastaan rahoituksesta. Yleiskatteellinen rahoitus kohdennettaisiin alueille mm. työttömien määrän ja työttömyysasteen perusteella. SAK:n näkemyksen mukaan työllisyyspalveluiden tarjoaminen tulisi turvata käyttämällä korvamerkittyä rahoitusta.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot: työvoimapoliittinen asiantuntija Alli Tiensuu, alli.tiensuu@sak.fi